

TRST JE DOSTOJNO IN PLEMENITO OBUDIL SPOMIN NA DR. JULIUSA KUGYJA

50-LETNICA KUGYJEVE SMRTI

Lepa množica planinskih prijateljev (ne le iz Trsta, temveč tudi iz Kopra, Nove Gorice in Ljubljane) in tudi ugledni predstavniki Trsta, Slovenije in Koroške oziroma Avstrije so se v soboto, 5. februarja 1994, zbrali pred vhodom na glavno tržaško pokopališče pri sv. Ani, kjer je — tudi po zaslugi tržaške občine — še ohranjen grob **dr. Juliusa Kugyja** s spominsko piramido, ki nosi preprost napis Kugy. Ob petdesetletnici smrti tega velikega ljubitelja Julijskih Alp so s prapori in venci družno stopali Slovenci in Italijani ter nemško govoreči Avstrijci. Sprevod se je ustavil pred kapelico, kjer med nizkimi cipresami stoji njegov grob.

ŽUPANI NA POČASTITVI

Ko so otroci osnovne šole Julius Kugy v Trstu odpeli nekaj pesmic, so se zvrstili še pozdravni nagovori predstavnikov v treh jezikih. V zares uglašenem ozračju ljudi in narave na tem kraju miru, v milem sozvočju s Kugyjevo življenjsko filozofijo so odmevale besede predsednika Skupščine mesta Ljubljane, ljubljanskega župana **Jožeta Strgarja**, ki se je prisrčno zahvalil organizatorjem in še posebej županu Illyju ter med drugim tako strnil svojo misel:

»Ko se spominjamo gornika in našega skupnega prijatelja Juliusa Kugyja, naj obnovim že velikokrat izrečeno misel, da Julius Kugy ni bil le ljubitelj gora, botanik, glasbenik in opisovalec planin. Znal je prisluhniti lepoti in govoriči drobne gorske rastline, poduhovljenim akordom orgel, preprostemu človeku — prebivalcu triglavskega pogorja. Bil je plemenit človek, ki je spoštoval sočloveka, soseda, vso raznolikost sveta. Prav to ga je naredilo velikega in nam je vzor za življenje in obnašanje danes. Vse to so stvari, ki so vredne proslavljanja, vredne spomina in vredne posnemanja.«

Zbranim sta spregovorila tudi podžupan Celovca **dr. Metelko** (župan **Guggenberger** je bil zaradi bolezni zadržan) in župan iz Podkloštra **g. Steinkellner** ter seveda tržaški župan **Riccardo Illy**, ki se je tega dne že drugič uradno srečal z županom Ljubljane.

Lepo in pomembno prireditvev je pripravilo tržaško kulturno združenje Mitteleuropa, ki ga vodi mladi **dr. Enrico Mazzoli** in ki ima tudi glavno zaslugo za lepo uresničitev plemenite zamisli. To društvo, ki se sedaj zelo odpira tudi v Slovenijo, črpa svoje navdihe za delovanje prav iz tiste prijazne strpnosti do različnih narodov na tem območju, ki je bila tudi duhovna vrednota Juliusa Kugyja.

Pokroviteljstvo nad prireditvijo sta prevzeli tržaška občinska in pokrajinska uprava, sodelovali pa so še številni drugi: Združenje Italija-Avstrija, Združenje Italija-Slovenija, tržaški planinski društvi C.A.I. Associazione XXX. Ottobre in C.A.I. Società Alpina delle Giulie, Odbor Julius Kugy in seveda Slovensko planinsko društvo Trst, ki je bilo, kot rečeno, prisotno s svojim praporom s slovenskim napisom.

Na spominski slovesnosti pred kapelico je župnik nemške skupnosti v Trstu **p. Ammer** spregovoril nekaj globokih priložnostnih besed v nemščini in italijanščini, nato je še brezhibno, prav tako v slovenščini kot nemščini in italijanščini, zmolil molitev za mir pokojnih. Po poklonitvi na grobu se je množica razšla, za povabljenе župane in predstavnike pa je župan Illy priredil še sprejem v tržaški mestni hiši iz leta 1838.

KULTURA POD KUGYJEVIM KIPOM

Kot je znano, se je Julius Kugy rodil 19. julija 1858 v Gorici v vili Grafenberg grofov Coronini. Njegova mati je bila Slovenka iz Trsta, hčerka pesnika **Koseskega**, oče Korošec in torej tudi Slovenec iz vasi Lipa (Lind) v današnji občini Podkloster (Arnoldstein). Julius je odrasčal v Trstu in zaslovel kot izrazita osebnost, ki se je skliceval na kulturne in zgodovinske vrednote Srednje Evrope in je v svojem življenjskem nazoru zavračal nacionalistične skrajnosti. Zato je bil in ostal priljubljen med tremi sosednjimi narodi in simbolizira čudovito sožitje prebivalcev Furlanije-Julijske krajine, Koroške in Slovenije. V tem duhu je tržaški župan **Riccardo Illy** povabil predstavnike dežel, ki imajo Kugyja za svojega.

Kugyjeve slovesnosti so se nadaljevale še naslednji dan, v nedeljo, 6. februarja. Najprej je bila v cerkvi nekdanjih tržaških Mehtaristov (Armencev), kjer še pōjejo obnovljene stare Kugyjeve orgle, trijezična maša, ki jo je daroval **p. Ammer**. Popoldne pa je bila v dvorani tržaškega Goethejevega instituta predstavitev nove izdaje Kugyjeve knjige v italijanščini *Delo, gore, glasba — eno življenje* (Lavoro, Montagne, Musica — una vita), ki sta jo predstavila **dr. Rinaldo De Rossi** in **dr. Spiro Dalla Porta Xidias**. Knjiga je predvsem avtobiografska in izraža Kugyjevo neizmerno ljubezen do narave, Julijskih Alp in Trsta. Skozi gore je v svoji duši združil tri kulture.

To kulturno popoldne je v nabito polni dvorani obogatilo in popestrilo petje mešanega pev-

skega zbora Montasio iz Trsta in Okteta Simon Gregorčič iz Kobarida pod vodstvom **Metoda Bajta**, ki je prinesel pristni čar in duhá slovenskega »planinskega raja« in zraven zapel še v italijanščini občuteno pesem gora in še z eno nemško skladbo nekako zapolnil praznino manjkajočega zbora z avstrijske strani. Seveda se je tudi tu zvrstilo več nagovorov in spominskih obdarovanj. Naj spet omenimo predstavnika SPD Trst **prof. Petra Suhadolca**, ki je svoj govor prebral v slovenščini, nemščini in italijanščini.

Kobariški pevci so bili potem povabljeni še na slovenski generalni konzulat, kjer je v tržaški večer še nekajkrat zadonela slovenska pesem. Slavje, ki bo šlo v kroniko in zgodovino ne le kot lep spomin za udeležence, je očiten dokaz, da ob vseh težavah in nerazumevanjih vendarle zmaga duh Juliusa Kugyja in njegovih vrednot.

Glavni organizator proslave v Trstu ima namen, da bi poleti priredili še kako Kugyjevo srečanje kje sredi Kugyjevega gorskega sveta, seveda v sodelovanju s slovenskimi planinci. Dobra ideja!

M. R. — T. P.

V GORAH NE PLEZAJO SAMO NAVZGOR, AMPAK TUDI NAVZDOL

1000 METROV GLOBOKO POD FRANCIJO — 2

MIRAN NAGODE

Zadnje brezno, imenovano Uragan, je v globini 950 metrov s svojim 50 metrov globokim slapom pika na »i« hrupu, vodi, mrazu, ugašanju luči in vsem drugim tegobam, ki so povezane s slapovi. Bruno se tam odloči, da ne gre do dna, ampak nas bo počakal nad slapom.

Opremljati začnem zadnjo stopnjo. Vpenjam karabin za karabinom in tako počasi lezem okoli sotočja dveh slapov. Delam počasi, saj po-pravnega izpita ni. Prestopim na drugo stran reke in se prične spuščati v zadnje brezno. Nekje na sredini vpenem zadnji karabin. Počasi se spuščam. Levo od mene pada slap in globlje ko sem, bližje mi je. Ker je vode, ki se zliva name, že toliko, da mi jemlje sapo in ker dna še vedno ne vidim, poplezam nazaj proti vrhu. Še enkrat temeljito pregledam steno, če je kje še kakšen klin, s pomočjo katerega bi se izognil slapu. Ker ga ne najdem, globoko zajamem sapo in se še enkrat popeljem pod hladen tuš. Obljbe me hladna voda.

Spuščam se kar se da hitro, vendar vode ne morem prehiteti. Nič ne vidim, le to vem, da poti nazaj ni in da moram do dna, pa naj se zgodi karkoli. Ko začutim tla, se oddahnem. Še nekaj trenutkov je potrebnih, da izpnem vrv, nato pa zbežim stran.

Ko se malo odtečem, mi uspe ponovno prižgati karbidovko. Fantje, ki so še nad menoj, si oddahnejo. Vidijo, da je z menoj vse v redu, vidijo dno in kaj jih čaka. Drug za drugim kapljajo proti dnu sicer počasneje kakor vodne kaplje, pa še vedno z neverjetno hitrostjo. Tuširanje v slapu Uragan res ni prijetno opravilo.

Počasi se zavedam, da nam manjka do dna samo še nekaj deset metrov sestopa. Skupaj oddemo proti sifonu do globine 1100 metrov, kjer se konča naša pot navzdol. Jama se sicer

še nadaljuje in sedaj se potapljači trudijo preplavati že peti sifon. Želijo priti do Sasenaških jam, do koder jih loči samo še en kilometer.

ŽIVLJENJE NA NATRGANI VRVI

Zavedamo se, da nas čaka več kot kilometer vzpona in da bomo z vsakim preplezanim breznom težji za nekaj dodatnih karabinov in vrv. Naša naloga se pravzaprav šele začneja: iz jame moramo pobrati vso opremo in jo odnesti na površje.

Ob enajstih zvečer smo ponovno pri slapu Uragan, pripravljeni na vzpon. Sten prične plezati prvi. Pascal ga skuša zadržati čimbolj stran od slapu, sam pa skačem naokoli in fotografiram.

Bobnenje slapu preglasi oster krik. Obstanem in pogledam za Stenom. Čas se je ustavil za nekaj dolgih trenutkov, potem pa ga zagledam, kako se z veliko hitrostjo spušča proti tlem. Ko se reši vrvi in zbeži na suho, pade in obleži. Pohitim do njega, vendar je tako razburjen, da še govoriti ne more. Medtem ko si ga ogledujem, če je poškodovan, počasi prične razlagati, kaj se je zgodilo. Ko je plezal proti prvemu sidrišču kakšnih 20 metrov od tal, je naenkrat zdrsnil za meter navzdol. Ko se je ozrl navzgor, je opazil, da se je vrv ujela v razpoko in se močno poškodovala; plašč vrvi se je že pretrgal in široko zacvetel. Kar se da hitro se je prepel in se spustil nazaj.

Tako smo na dnu jame, na srečo brez poškodb, vendar brez kakršnekoli možnosti, da si sami pomagamo. Ostali smo mirni, saj smo računali na to, da se bo Bruno, ki je ostal nad slapom, že po nekaj urah čakanja zavedal, da je z nami nekaj narobe in bo prišel pogledat. Vemo, kako gre ta reč: prvo uro preklinjaš tiste najbolj razdovedne, ki hočejo v vsako najmanjšo luknjo, naslednje uro so na vrsti fotografi, potem predolga malica, nato pa počasi postane sumljivo.